

Internationale aktiviteter i grundskolen

En status fra Styrelsen for International Uddannelse

Maj 2010

11. maj 2010

**Styrelsen for
International Uddannelse**

Fiolstræde 44

1171 København K

Telefon 3395 7000

Telefax 3395 7001

E-post lak@iu.dk

Netsted www.iu.dk

CVR-nr. 11 85 20 25

Initialer LAK

Sagsreference

Dok nr.

Side 1/33

Indholdsfortegnelse

1.0. Den første kvantitative undersøgelse af skolernes internationalisering

2.0. Status for internationalisering og den internationale dimension

- 2.1. Erfaring med internationalisering og den internationale dimension
- 2.2. Sammenhængen mellem internationalisering og den internationale dimension
- 2.3. Organisatoriske rammer for internationalisering
- 2.4. Internationale aktiviteter på skolerne
- 2.5. Kendskab til organisationer, programmer og hjemmesider

3.0. Internationalisering i fremtiden

- 3.1. Planer for internationalisering og den internationale dimension
- 3.2. Planer for internationalisering på baggrund af tidligere erfaringer

4.0. Holdninger til internationalisering og den internationale dimension

- 4.1. Hvad mener lærerne
- 4.2. Vil Fælles Mål hjælpe på skolernes internationalisering
- 4.3. Hvad skal der til
- 4.4. Hvor vigtigt er arbejdet med internationalisering
- 4.5. Hvad skal eleverne lære

5.0. Hindringer for internationalisering

6.0. Sprog og pædagogisk praksis

- 6.1. Undervises der i andre sprogfag end de obligatoriske
- 6.2. Opretholder skolerne andre fremmedsprog end engelsk
- 6.3. Brug af fremmedsprog i andre fag end sprogfag

7.0. Kommunalt fokus på skolens internationalisering

- 7.1. Skolens internationalisering som kommunalt fokusområde
- 7.2. Fremmer et kommunalt fokus skolernes internationalisering og den internationale dimension?
- 7.3. Hvad består det kommunale fokus i?

7.4. Vigtigheden af internationalisering og den internationale dimension

7.5. Kommunens betydning for skolernes indsats

7.6. Manglende kommunalt fokus over for manglende viden om kommunens fokus

8.0 Sammenfatning

Appendiks

Metode

Geografi og urbaniseringsgrad

Skoletype og skolestørrelse

Skolestørrelse på baggrund af antal elever

Andelen af tosprogede elever

**Styrelsen for International
Uddannelse**

Side 3/33

Forsidebilledet er taget af 3f fra Nyborg Gymnasium, der i marts 2009 var på studietur i Dublin og Madrid.

1.0. Den første kvantitative undersøgelse af skolernes internationalisering

Internationale aktiviteter i grundskolen er den første kvantitative undersøgelse på området. Den er udarbejdet på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse, som er sendt til skolelederne af alle folkeskoler, privat- og friskoler, specialskoler samt efterskoler i Danmark. 1102 skoleledere besvarede spørgeskemaet, hvilket svarer til halvdelen af alle grundskoler i Danmark.

Der er tale om en status over den internationale dimension i grundskolen anno 2010, der belyser, hvordan skolerne arbejder med området i praksis. Der skelnes mellem 'skolens internationalisering', der vedrører skolen som organisatorisk enhed og 'den internationale dimension i fagene', der henviser til pædagogisk praksis på skolerne og til Undervisningsministeriets Fælles Mål 2009.

EVAs anbefalinger

Undersøgelsen følger op på flere anbefalinger omkring internationalisering af grundskolen fra det seneste årti, bl.a. rapporten *Den internationale dimension i folkeskolen* fra Danmarks Evalueringsinstituts (EVA 2003).

EVA ville med sin undersøgelse analysere de forhold, der har betydning for den internationale dimension i skolerne. Rapporten konstaterer, at lærerne inddrager den internationale dimension i fagene, men i et sporadisk omfang. Den er, konkluderes det, kendetegnet ved manglende faglig, pædagogisk og organisatorisk forankring, og ender derfor ofte i tilfældige nedslag i undervisningen med fokus på mellemfolkelige aspekter snarere end elevernes internationale kompetenceudvikling.

EVA anbefaler derfor, at den internationale dimension beskrives og integreres i trinmål og slutmål, og at Undervisningsministeriet definerer et indsatsniveau. Kommunerne bør i højere grad tage ansvar for at fastsætte overordnede mål og strategier og, i samarbejde med skolerne, udarbejde lokale planer for internationalisering.

Regeringens globaliseringsstrategi

Tre år senere lancerede regeringen sin globaliseringsstrategi *Fremgang, fornyelse og tryghed*¹, der bl.a. har som målsætning, at Danmark skal have verdens bedste folkeskole. De unge skal have kundskaber og færdigheder, der kvalificerer dem til at deltage aktivt i en globaliseret verden. Derfor skal undervisningen have et globalt perspektiv, hvilket bl.a. indbefatter en anbefaling om, at eleverne deltager i mindst ét internationalt projekt i løbet af deres skoletid.

¹ "Fremgang, fornyelse og tryghed. Strategi for Danmark i den globale økonomi", 2006, Regeringen.

Både EVA-rapporten og globaliseringsstrategien fremsætter konkrete anbefalinger til at styrke den internationale dimension i fagene. Disse anbefalinger er imidlertid ikke blevet understøttet af forpligtende mål eller lovændringer på området. Og det har hidtil ikke været synligt, om disse anbefalinger efterleves ude på skolerne – om de rent faktisk har gjort en forskel.

Hvad er status

Formålet med denne rapport er at besvare disse spørgsmål gennem en totalundersøgelse, der belyser mange forskellige aspekter af internationaliseringen i grundskolen. I undersøgelsen spørges til de konkrete aktiviteter, til lærernes holdninger, til omfanget og organiseringen og til barriererne. Dermed giver rapporten svar på, om undervisningen har fået et globalt perspektiv, som det er tilsigtet i globaliseringsstrategien.

Resultaterne kan forhåbentlig bidrage til at give uddannelsesverdenen, lovgiverne og alle andre interessenter et grundlag for kvalificerede drøftelser om fremtidige indsatsområder.

Lia Leffland

Kontorchef

2.0. Status for internationalisering og den internationale dimension

Dette afsnit belyser skolernes kendskab til internationale aktivitetsmuligheder, og hvilke tiltag og aktiviteter de tidligere har engageret sig i.

2.1. Erfaring med internationalisering og den internationale dimension

For at få indtryk af, hvordan det står til med internationaliseringen på grundskolerne, blev skolelederne spurgt, hvorvidt skolen tidligere har beskæftiget sig med henholdsvis internationalisering og den internationale dimension. Som nævnt i indledningen, skelnes mellem 'skolens internationalisering', der vedrører skolen som organisatorisk enhed, og 'den internationale dimension i fagene', der henviser til pædagogisk praksis på skolerne.

Styrelsen for International
Uddannelse

Side 6/33

Tabel 1: Har skolen på nogen måde arbejdet med internationalisering indtil nu?

	Har arbejdet med 'skolens internationalisering'.		Har arbejdet med 'den internationale dimension'.	
Ja	603	65 %	654	70 %
Nej	326	35 %	278	30 %
Svar i alt	929	100 %	932	100 %

Som det fremgår af tabellen, har 65 % af skolerne arbejdet med skolens internationalisering, mens 70 % angiver at have arbejdet med den internationale dimension. Der kan altså konstateres en mindre overvægt af skoler, der har beskæftiget sig med den internationale dimension.

2.2. Sammenhæng mellem internationalisering og den internationale dimension

Hvis man sammenholder de skoler, der har arbejdet med internationalisering, med dem, der har arbejdet med den internationale dimension, fordeler svarene sig som følger:

- 59 % af skolerne har arbejdet med begge dele
- 6 % har udelukkende arbejdet med skolens internationalisering
- 11 % af skolerne har udelukkende arbejdet med den internationale dimension
- 24 % af skolerne har aldrig arbejdet med nogen af delene

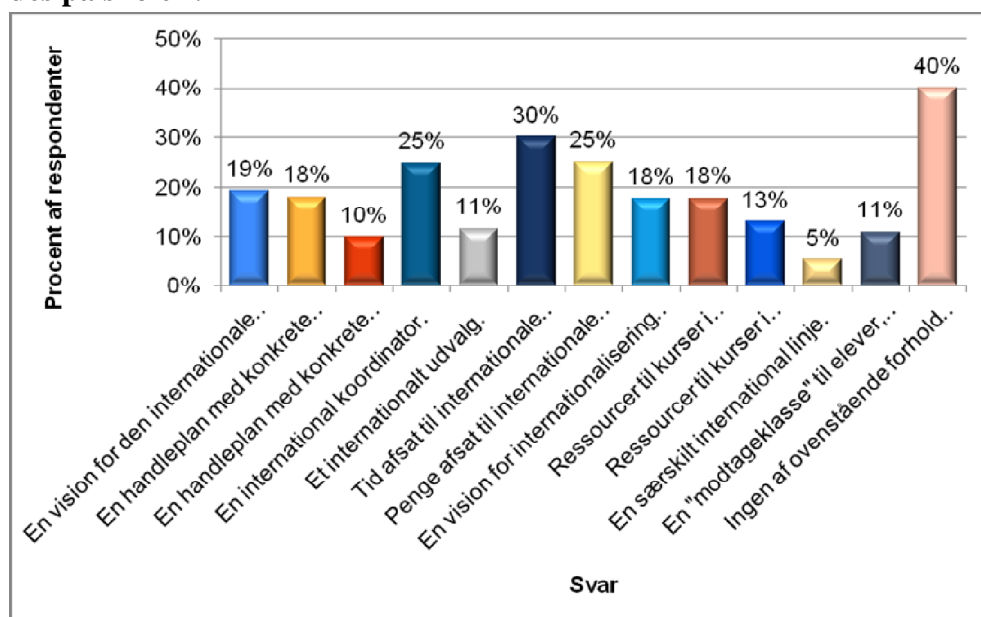
Sammenhængen mellem de to områder viser, at enkelte skoler (11 %) har arbejdet med den internationale dimension i fagene uden at arbejde med skolens internationalisering. Det indikerer, at skolelederne ikke nødvendigvis anskuer den internationale dimension som en delmængde af skolens internationalisering.

2.3. Organisatoriske rammer for internationalisering

For at få et indblik i de organisatoriske rammer om internationaliseringen, blev skolelederne bedt om at svare på, hvorvidt en række forhold findes på deres skole.

Resultatet er i øjenfaldende, idet langt de fleste forhold kun i ringe grad, eller slet ikke, er til stede.

Figur 1: Hvilke af følgende forhold vedrørende internationalisering findes på skolen?

På 40 % af skolerne findes således ingen af de 12 muligheder, der er foreslået i spørgeskemaet. Dette er også det oftest forekommende svar.

Svarene fordeler sig i tre grupper efter hyppighed. De oftest forekommende er: *tid* (30 %), *penge afsat til internationale projektsamarbejder* (25 %) og *en international koordinator* (25 %).

Dertil kommer en gruppe af forhold, der findes på knapt 20 % af skolerne: *en vision for den internationale dimension i fagene*, *en handleplan med konkrete tiltag for internationaliseringen af skolen*, *en vision for internationalisering af skolen*, og *ressourcer til kurser i internationale projekter*.

De mindst udbredte forhold, der findes på omkring 10 % af skolerne er: *en handleplan med konkrete tiltag for den internationale dimension i fagene, et internationalt udvalg, og ressourcer til kurser i inddragelse af den internationale dimension i undervisningen. En særskilt international linje findes på 5 % af skolerne.*

Når 25 % af skolerne har en international koordinator, mens kun 11 % har et internationalt udvalg, indikerer det, at de fleste skoleledere anser internationale aktiviteter for et område, der kan varetages eller koordineres af en enkelt person.

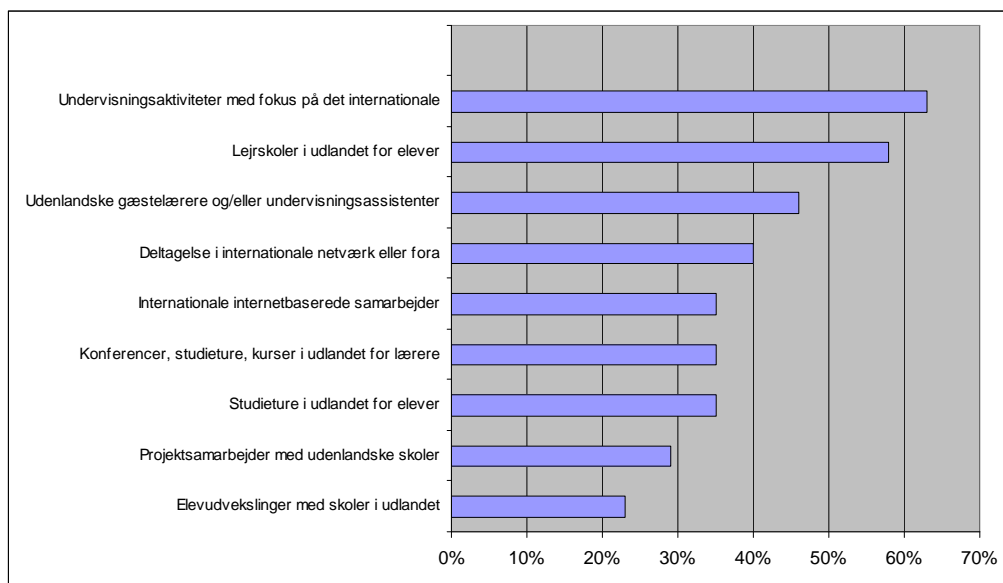
2.4. Internationale aktiviteter i grundskolen

Ovenstående resultat vidner om, at der er mange skoler, der ikke arbejder systematisk med internationalisering. Det er naturligvis ikke ensbetydende med, at der ikke foregår internationalt arbejde på skolerne.

Skolelederne blev derfor samtidig spurgt om, hvilke ni udvalgte internationale aktiviteter, skolen har været engageret i siden 2008.

Her er billedet mere positivt, idet der finder mange forskelligartede aktiviteter sted på skolerne.

Figur 2: Hvilke af følgende aktiviteter har skolen benyttet siden 2008?

Af svarene fremgår det, at *undervisningsaktiviteter med fokus på det internationale* (temadage, emneuger etc.) samt *lejrskoler i udlandet for elever* er de hyppigst forekommende internationale aktiviteter, og forefindes på henholdsvis 63 % og 58 % af skolerne.

Brug af *udenlandske gæstelærere og /eller undervisningsassistenter* forekommer på 46 % af skolerne, mens *deltagelse i internationale netværk eller fora* sker på 40 % af skolerne.

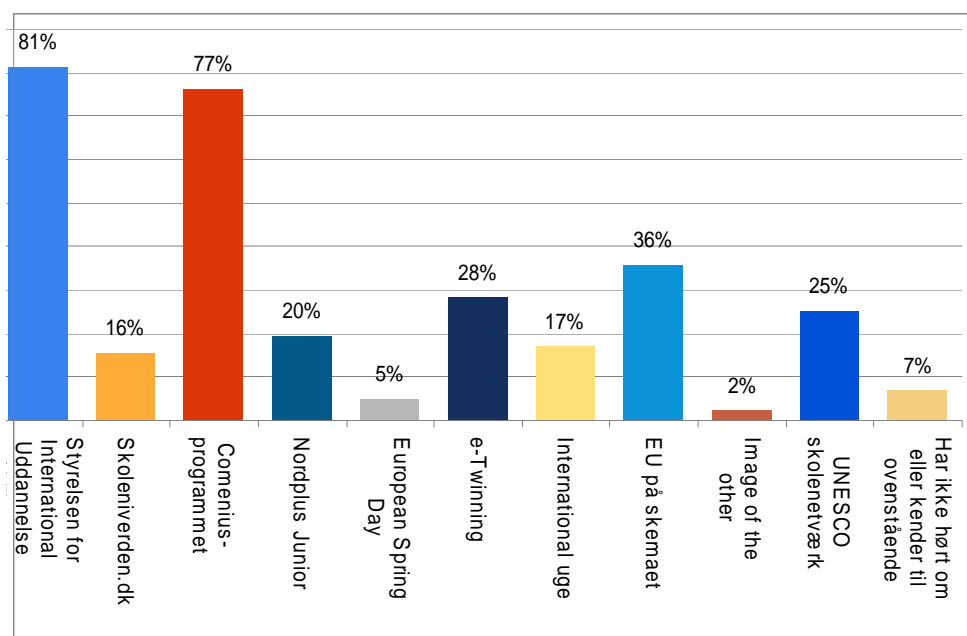
På 35 % af skolerne forekommer *studieture i udlandet for elever, studieture og kurser i udlandet for lærere samt internationale, internetbaserede samarbejder*.

Som nævnt indledningsvist, indeholder regeringens globaliseringsstrategi anbefalingen om, at alle danske skoleelever skal deltage i ét internationalt projekt i løbet af deres skoletid. Undersøgelsen viser, at der kun er 29 % af skolerne, der har gennemført *projektsamarbejde med udenlandske skoler*, mens 23 % har gennemført *elevudvekslinger med skoler i udlandet*.

2.5. Kendskab til organisationer, programmer og hjemmesider

I undersøgelsen spørges til skoleledernes kendskab til forskellige fænomener, der alle vedrører internationale aktiviteter. Det bør nævnes, at skolelederen ikke nødvendigvis er den person på skolen med størst detailkendskab på området, så tallene er muligvis ikke retvisende for skolerne som helhed.

Figur 3. Kendskab til organisationer, programmer og hjemmesider

Svarene viser et udbredt kendskab til *Styrelsen for International Uddannelse* (81 %), som er undersøgelsens afsender, og *Comenius-programmet* (77 %).

Herefter følger *EU på skemaet* (38 %), *eTwinning* (28 %) og *UNESCOs skolenetværk* (25 %).

De resterende programmer, hjemmesider og organisationer er kendt af mindre end hver femte skoleleder: *Nordplus Junior* (20 %), *International uge* (17 %), *Skoleniverden.dk* (16 %), *European Spring Day* (5 %) samt *Image of the other* (2 %).

Kun 7 % kender slet ikke nogen af de nævnte muligheder.

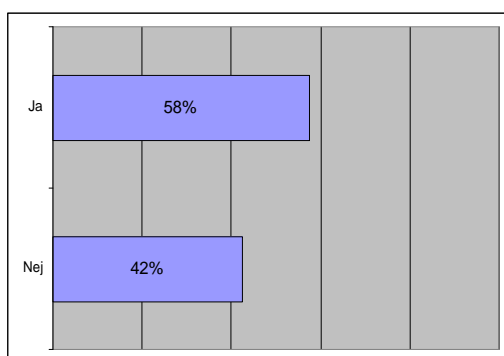
3.0 Internationalisering i fremtiden

For at opnå et fyldestgørende indblik i skolernes internationale arbejde er det også relevant at se på, om skolerne planlægger at arbejde med internationalisering og den internationale dimension fremover. Dertil er det relevant at se, om der er sammenfald mellem de skoler, som aldrig har beskæftiget sig med området, og dem, som ikke har planer om det.

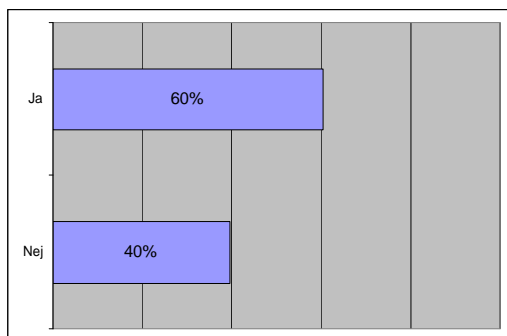
3.1. Planer for internationalisering og den internationale dimension

Skolerne blev bedt om at oplyse, om de havde planer for arbejdet med henholdsvis skolens internationalisering og den internationale dimension i 2010 / 2011. Som det fremgår af nedenstående figurer, er andelen af skoler, der har planer for de to områder, næsten ens. Dog havde marginalt flere skoler planer for at arbejde med den internationale dimension (60 %) end med skolens internationalisering (58 %).

Figur 4a: Planer for arbejde med skolens internationalisering i 2010 / 2011

Figur 4b: Planer for arbejde med den internationale dimension i 2010 / 2011

Sammenhængen mellem skolernes planer om at arbejde med internationalisering og / eller den internationale dimension i fagene viser, at

- 48 % af skolerne har planer om at arbejde med begge områder
- 10 % af skolerne udelukkende har planer for skolens internationalisering
- 13 % af skolerne udelukkende har planer for den internationale dimension
- 30 % af skolerne hverken har planer om at arbejde med skolens internationalisering eller den internationale dimension i fagene².

3.2. Planer for internationalisering på baggrund af tidligere erfaringer

Sandsynligheden for at en skole har planer om at arbejde med internationalisering eller den internationale dimension i fagene i 2010 / 2011 er større, hvis skolen tidligere har gjort det. Det fremgår, hvis man sammenholder de skoler, der har planer for den nære fremtid med dem (figur 4a og 4b), der allerede har arbejdet med internationalisering eller den internationale dimension (tabel 1, side 6).

20 % af skolerne har aldrig arbejdet med skolens internationalisering og har heller ingen planer om at gøre det i 2010 / 2011. Tilsvarende har 21 % af skolerne aldrig arbejdet med den internationale dimension i fagene, og har heller ingen planer om at gøre det i 2010 / 2011.

² Tallene er blevet rundet op, hvorfor totalen ligger på 101 %.

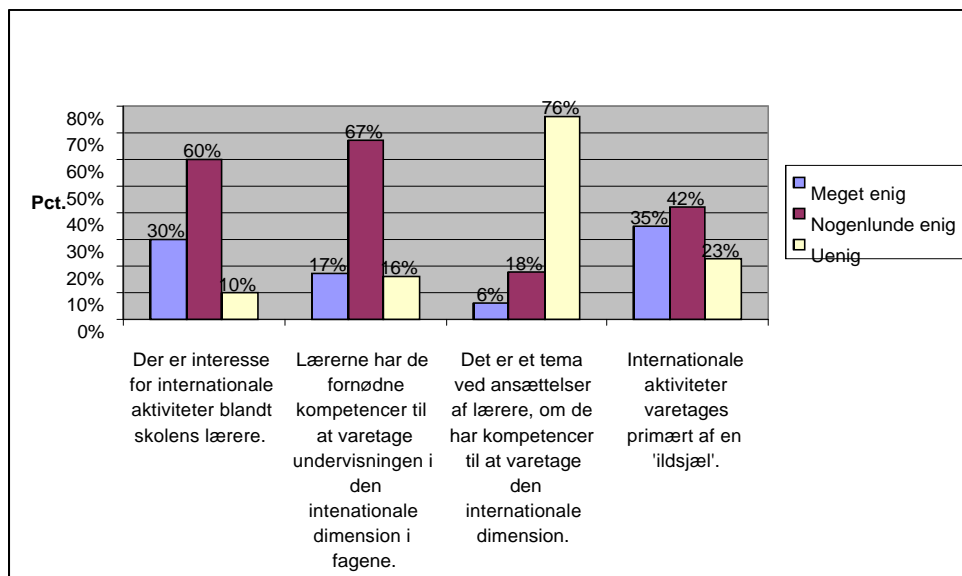
4.0. Holdninger til internationalisering og den internationale dimension

Dette afsnit omhandler skoleledernes vurderinger af forskellige forhold om internationalisering. Hvor vigtigt er arbejdet med internationale aktiviteter? Hvad er lærernes indstilling til det? Hvad mener skolelederne om de læringsmål, der findes på området? Og hvad henholdsvis fremmer og hindrer skolerne i at arbejde med internationale aktiviteter?

4.1. Hvad mener lærerne

Skolelederne er blevet spurgt, i hvilket omfang de er enige i fire udsagn om lærernes indstilling og kompetencer. Som helhed stiller skolelederne sig mest positive over for lærernes interesse for området, mens de er mere forbeholdne omkring deres kompetencer. Det fremgår også, at internationale kompetencer generelt ikke opfattes som relevant i forbindelse med ansættelser.

Figur 5: Lærernes indstilling til internationale aktiviteter

30 % af skolelederne svarer, at de er 'meget enige' i, at lærerne interesserer sig for området, mens 60 % erklærer sig 'nogenlunde enige' i udsagnet. 17 % af skolelederne er 'meget enige', mens 67 % er 'nogenlunde enige' i, at lærerne har fornødne kompetencer til at undervise i den internationale dimension.

Sammenlagt 77 % af skolelederne, erklærer sig 'meget enige' eller 'nogenlunde enige' i, at internationale aktiviteter primært varetages af en 'ildsjæl'.

Sammenholder man med, at 25 % af skolerne angiver, at de har udpeget en international koordinator (forstået her som én ansvarlig person), tyder det

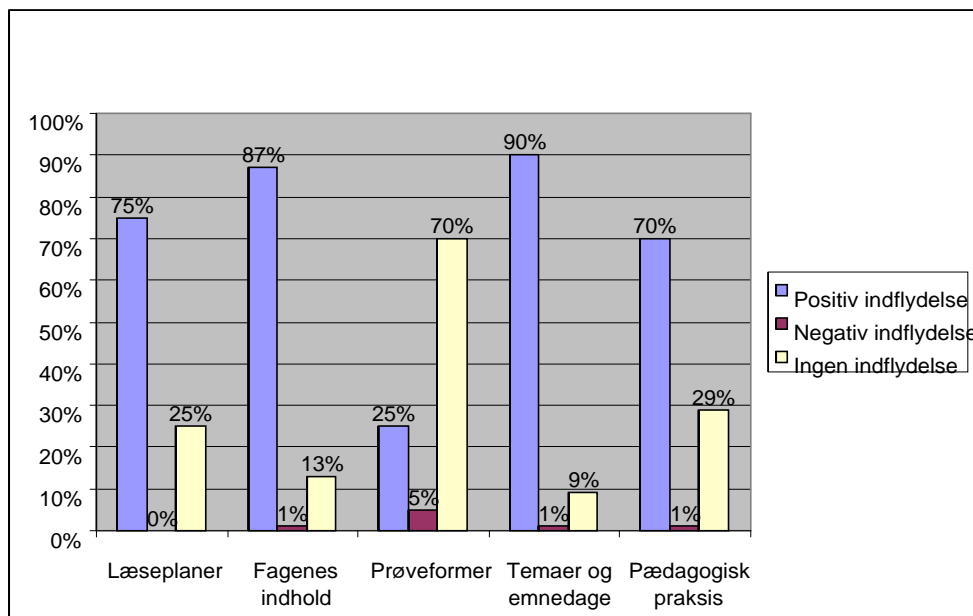
på, at de internationale aktiviteter på (mindst) en tredjedel af skolerne varetages eller koordineres af en enkelt person eller ildsjæl.

4.2. Vil Fælles Mål hjælpe på skolernes internationalisering

I 'Fælles Mål 2009' indgår den internationale dimension som én af fire tværgående dimensioner, der skal integreres i alle fag. Det er således relevant at se, om det rent faktisk er tilfældet på skolerne. Skolelederne er derfor blevet spurgt, om de vurderer, at Fælles Mål 2009 vil få betydning for den internationale dimension i fagene. Dertil svarer 70 %, at de forventer, at Fælles Mål vil influere på skolens internationale arbejde.

Disse skoler er efterfølgende blevet bedt om at uddybe på hvilke fem områder de mener, at Fælles Mål vil få betydning.

Figur 6: Aspekter som Fælles Mål 2009 forventes at få indflydelse på

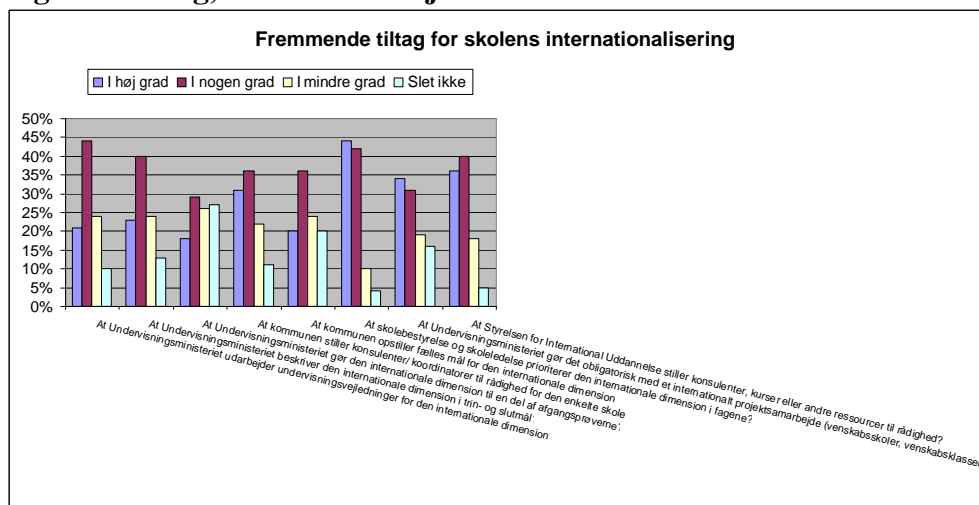
På fire ud af de fem områder har skolelederne positive forventninger til Fælles Mål.

Det er kun prøveformer, hvor billedet adskiller sig. Her ser 5 % af skolelederne en potentiel negativ indflydelse, mens 70 % mener, at Fælles Mål ikke får nogen indflydelse.

4.3. Hvad skal der til?

Vi har bedt skolelederne svare på i hvilken grad, de mener otte foreslåede tiltag vil lette arbejdet med den internationale dimension. Besvarelsenerne grupperer sig overvejende omkring det lidt upræcise 'i nogen grad'.

Figur 7: Tiltag, der letter arbejdet med den internationale dimension

De klareste tilkendegivelser af, hvad skolelederne mener 'i høj grad' og 'i nogen grad' vil fremme arbejdet med den internationale dimension er, at

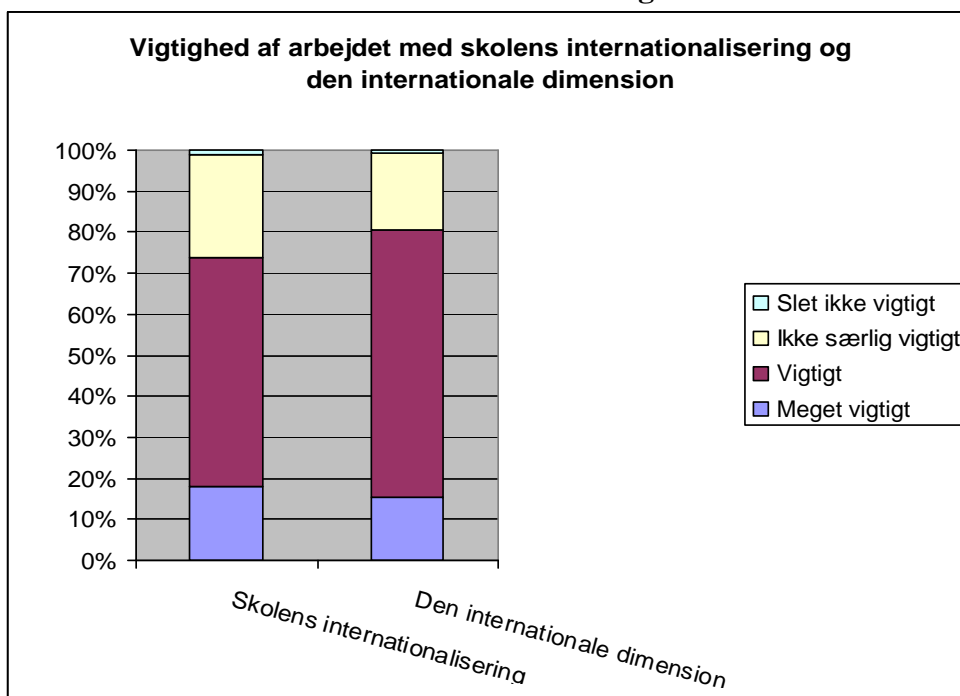
- skolebestyrelse og skoleledelse prioriterer den internationale dimension i fagene (44 % og 42 %)
- Styrelsen for International Uddannelse stiller konsulenter, kurser eller andre ressourcer til rådighed (36 % og 40 %)
- kommunen stiller konsulenter/koordinatorer til rådighed (32 % og 36 %) samt
- Undervisningsministeriet gør det obligatorisk med et internationalt projektsamarbejde som f.eks. venskabsskoler (34 % og 31 %). Det er der dog 17 %, der frabeder sig.

Det tegner et billede af, at skolelederne opfatter skolebestyrelsen og sig selv som den potentielt vigtigste katalysator for at fremme skolens internationalisering. De forventer derimod ikke, at det vil fremme internationaliseringen, hvis Undervisningsministeriet gør den internationale dimension til en del af grundskolens afgangsprøver ('i mindre grad': 26 % og 'slet ikke': 27 %). Og heller ikke at kommunerne opstiller fælles mål for den internationale dimension i fagene ('i mindre grad': 24 % og 'slet ikke': 20 %).

4.4. Hvor vigtigt er arbejdet med internationalisering

Der er blandt skolelederne en udbredt opfattelse af, at arbejdet med skolens internationalisering og den internationale dimension er vigtigt.

Figur 8: Hvor vigtigt er arbejdet med skolens internationalisering og den internationale dimension i skolens hverdag?

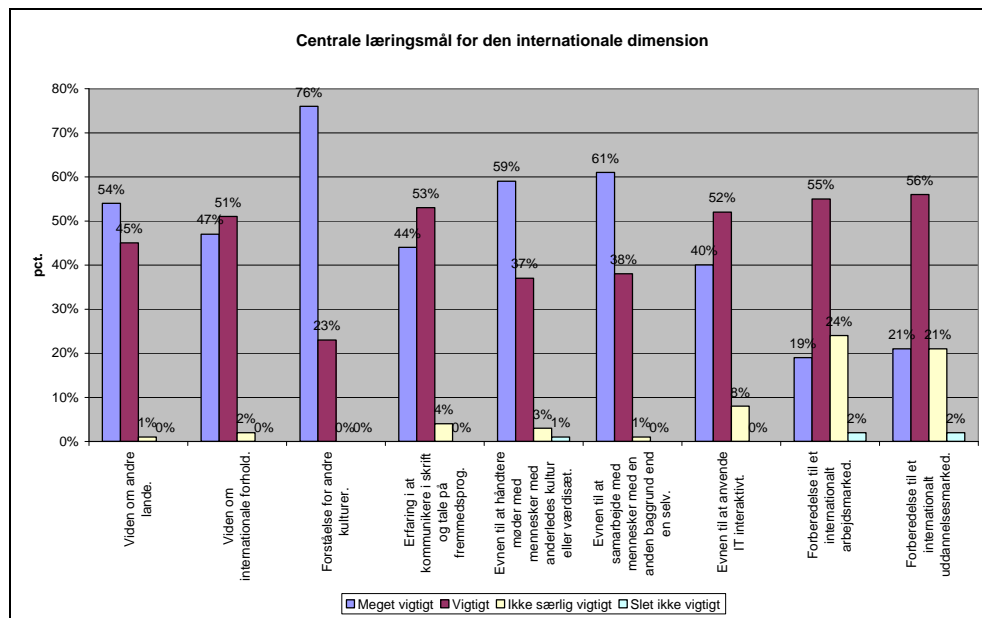
74 % af skolerne svarer, at arbejdet med skolens internationalisering er enten 'meget vigtigt' (18 %) eller 'vigtigt' (56 %). Kun 1 % af skolerne finder det 'slet ikke vigtigt', mens 25 % finder det 'ikke særlig vigtigt'.

For så vidt angår arbejdet med den internationale dimension, finder 80 % af skolelederne den enten 'meget vigtigt' (15 %) eller 'vigtigt' (65 %). 1 % finder det 'slet ikke vigtigt' at arbejde med den internationale dimension, mens 19 % finder det 'ikke særlig vigtigt'.

4.5. Hvad skal eleverne lære

Skolelederne er blevet spurgt til hvilke læringsmål, de ser som mest centrale for arbejdet med den internationale dimension. Som det fremgår, tillægges de sociale kompetencer størst betydning, mens det at forberede eleverne til arbejdsmarkedet tillægges mindst betydning.

Figur 9: Skoleledernes vurdering af hvilke læringsmål, der er centrale for arbejdet med den internationale dimension

Svarene kan opdeles i tre hovedgrupper efter vægtning:

De udsagn, som skolelederne lægger størst vægt på, er de sociale kompetencer: *forståelse for andre kulturer* (76 % og 23 %), *evnen til at kunne håndtere mødet med kulturel og værdimæssig forskellighed* (59 % og 37 %), samt *evnen til at kunne arbejde sammen med mennesker med en anden baggrund* (61 % og 38 %).

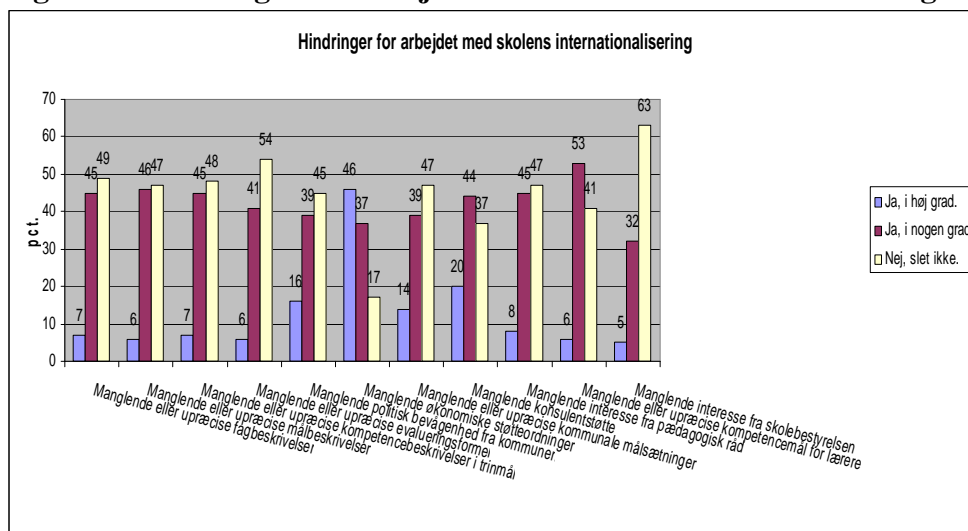
Midtergruppen består af faglige mål som: *viden om andre lande* (54 % og 45 %), *viden om internationale forhold* (47 % og 51 %), *erfaring i at kommunikere i skrift og tale på fremmedsprog* (44 % og 53 %) samt *evnen til at anvende IT interaktivt* (40 % og 52 %).

De læringsmål, skolelederne tillægger relativt mindre betydning (men som dog omkring tre ud af fire finder vigtigt eller meget vigtigt), er *forberedelse til et internationalt uddannelses-* (21 % og 56 %) og *arbejdsmarked* (19 % og 55 %).

5.0. Hindringer for internationalisering

Skolelederne er blevet bedt at tage stilling til, hvilke kategorier af hindringer de oplever for internationalisering. Her angives manglende økonomiske støtteordninger som den største hindring.

Figur 10: Hindringer for arbejdet med skolens internationalisering

Styrelsen for International Uddannelse

Side 17/33

83 % af skolelederne mener 'i høj grad' eller 'i nogen grad' (43 % og 37 %), at *manglende økonomiske støtteordninger* hindrer arbejdet med internationalisering.

Andre forhold, der i høj grad opleves som hindringer, er *manglende konsulentstøtte* (20 %), *manglende politisk bevågenhed fra kommunen* (16 %) og *manglende eller upræcise kommunale målsætninger* (14 %).

Af de nævnte forhold opleves *manglende interesse fra skolebestyrelsen* som den mindste hindring (63 %).

Det skal bemærkes, at 53 % af skolelederne angiver *manglende eller upræcise kompetencemål for lærere* 'i nogen grad' hindrer arbejdet med skolens internationalisering. Det er den markant højeste svarprocent for 'i nogen grad'. Det opleves altså næppe som et alvorligt og tungtvejende problem på skolerne, men dog angiver over halvdelen af skolelederne det som et område, der har betydning.

6.0. Sprog og pædagogisk praksis

Et væsentligt element i skolens internationalisering er fremmedsprogundervisning. Imidlertid er der ofte forskellig praksis på skolerne, og stor forskel på, hvad der udbydes af sprog. De følgende afsnit belyser, hvad de konkret gør for at understøtte flere fremmedsprog, samt om de bliver benyttet uden for sprogfagene.

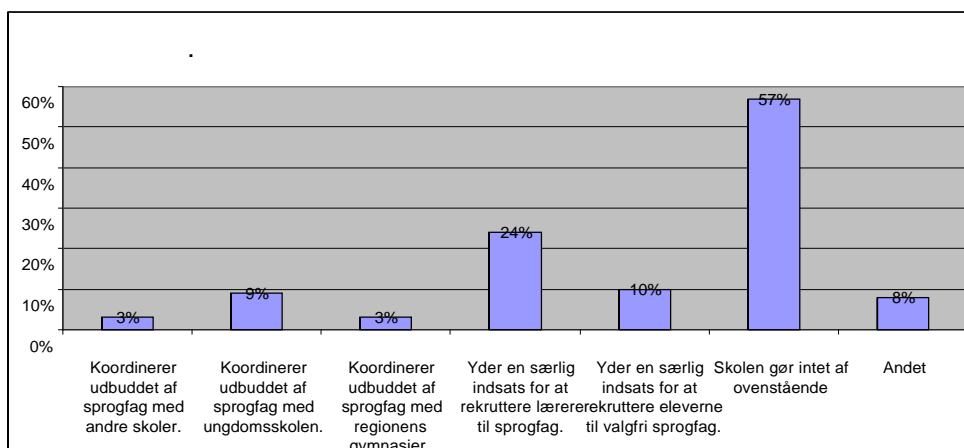
6.1. Undervises der i andre sprog end de obligatoriske

På 88 % af skolerne undervises der ikke i andre sprog end de obligatoriske. På de 12 % af skolerne, hvor det forekommer, er der i overvejende grad tale om valgfag. Få steder oprettes kortere introduktioner til fremmedsprog og enkelte steder undervises der i fremmedsprog i forbindelse med internationale samarbejder eller lejrskoler³.

6.2. Opretholder skolerne andre fremmedsprog end engelsk

I undersøgelsen spørges til, hvad skolen gør for at opretholde andre fremmedsprog end engelsk. 43 % gør en form for aktiv indsats på området.

Figur 11: Hvad gør skolerne for at opretholde andre fremmedsprog end engelsk?

Af de fem udsagn skolelederne forholder sig til, forekommer *yder en særlig indsats for at rekruttere lærere til sprogfag* hyppigst på skolerne (24 %). 10 % af skolerne *yder en særlig indsats for at rekruttere elever til valgfri*

³ Engelsk er obligatorisk og starter fra 3. klassetrin. Tysk *skal* som andet fremmedsprog tilbydes fra 7. klassetrin. Fransk *kan* som andet fremmedsprog tilbydes fra 7. klassetrin, hvis der er elevtilslutning. Tredje fremmedsprog er et valgfag og oprettes fra 8. klassetrin, hvis der er elevtilslutning.

sprogfag, og på 9 % af skolerne koordinerer man udbuddet af sprogfag med ungdomsskolen.

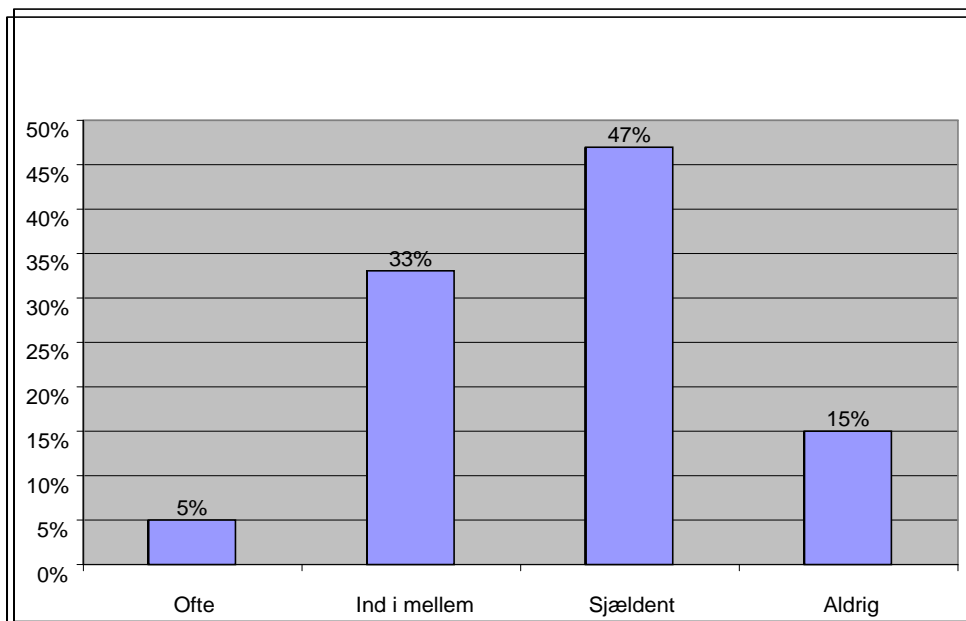
Blot 3 % af skolerne koordinerer udbuddet af sprogfag med andre skoler eller gymnasier.

Endelig er der 57 % af skolerne, der ikke gør nogen af de ting, der foreslås i undersøgelsen, og 8 % der gør noget andet end det foreslåede.

6.3. Brug af fremmedsprog i andre fag end sprogfag

Skolelederne er blevet spurgt, om der benyttes fremmedsprog i andre fag end sprogfagene på skolen. På 33 % af skolerne, er der en vis mulighed for, at eleverne møder fremmedsprog i andre fag end sprogfagene, mens det på 47 % af skolerne sjældent forekommer. 15 % af skolerne benytter aldrig fremmedsprog uden for sprogundervisningen.

Figur 12: Bruges der fremmedsprog i andre fag end sprogfagene?

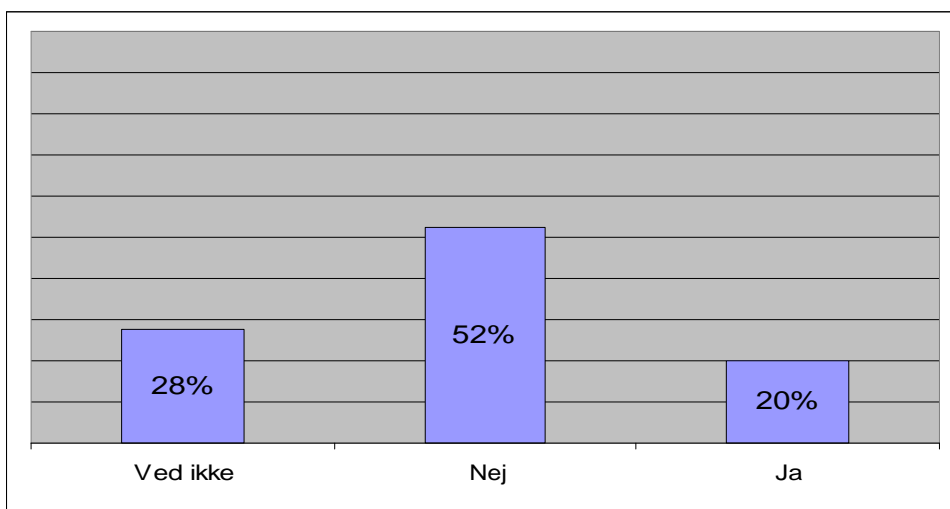
7.0. Kommunalt fokus på skolens internationalisering

Undersøgelsen søger endvidere at afdække den kommunale indflydelse på skolens internationalisering, herunder hvad et kommunalt fokus indebærer for skolerne. Det vil blive belyst i de følgende afnit.

7.1. Skolens internationalisering som kommunalt fokusområde

Skolelederne blev indledningsvist spurgt til, hvorvidt skolens internationalisering er et kommunalt fokusområde. Svarerne viser, at internationaliseringen på skolerne kun i mindre grad er resultatet af en kommunal indsats.

Figur 13: Er internationalisering af skolen et kommunalt fokusområde?

20 % af skolelederne svarer, at deres kommune har fokus på området, mens 52 % svarer, at der ikke er kommunalt fokus. 28 % 'ved ikke', om det er tilfældet.

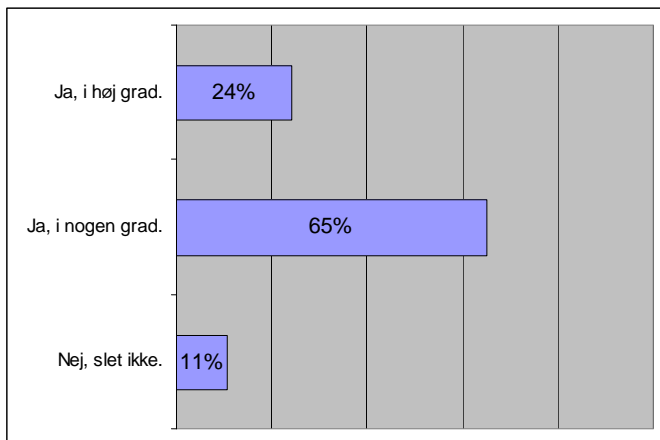
84 % af de skoler, der ligger i en kommune med fokus på området, er folkeskoler (hvor andelen af folkeskoler ellers udgør 60 % af alle skoler). Friskoler og private grundskoler samt efterskoler udgør kun 15 %, selvom de udgør 39 % af alle skoler, hvorfor det må konkluderes, at de sjældent følger de kommunale forvaltninger så tæt.

7.2. Fremmer et kommunalt fokus skolens internationalisering og den internationale dimension?

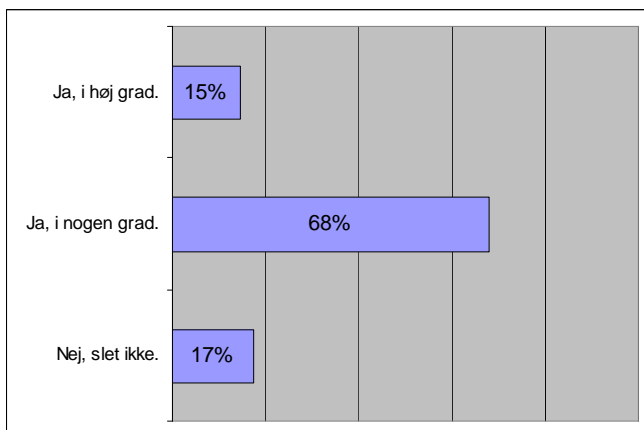
De skoler, der angav, at ligge i en kommune med kommunalt fokus (20 %), blev efterfølgende stillet nogle uddybende spørgsmål.

Først blev skolelederne spurgt til, i hvilket omfang det kommunale fokus virker fremmende på skolens internationalisering og den internationale dimension. Svarerne var i overvejende grad positive.

Figur 14: Fremmer det kommunale fokusområde skolens internationalisering?

Figur 15: Fremmer det kommunale fokusområde den internationale dimension i fagene?

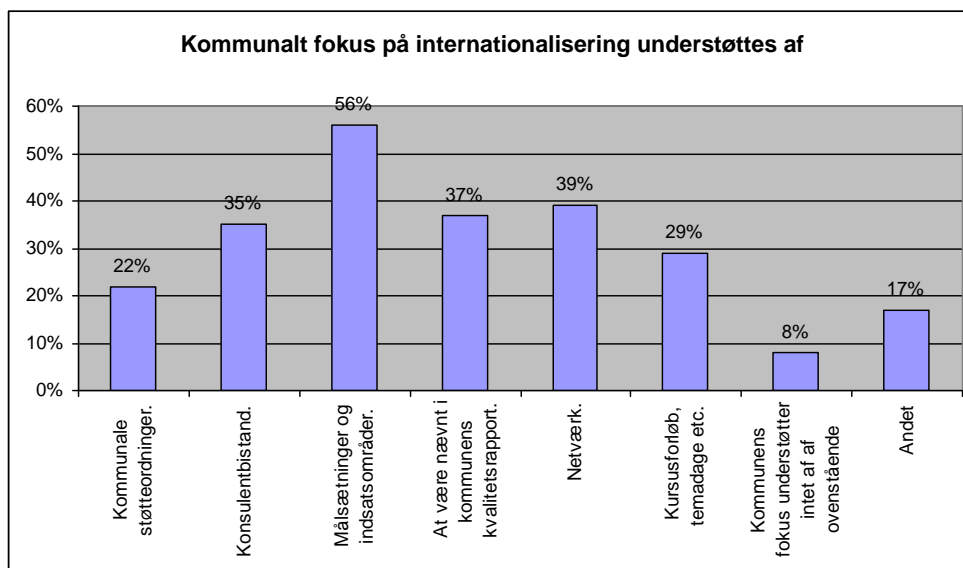

Henholdsvis 89 % og 83 % af skolerne vurderer således, at det kommunale fokus 'i høj grad' eller 'i nogen grad' fremmer henholdsvis skolens internationalisering og den internationale dimension i fagene. Når flere skoleledere mener, at det kommunale fokus fremmer skolens internationalisering end den internationale dimension, kan det tyde på, at de vurderer, at det kommunale fokus i højere grad har indvirkning på organisatoriske plan end på den pædagogiske praksis.

7.3. Hvad består det kommunale fokus i?

Skolelederne er blevet spurgt til, hvordan kommunerne i praksis understøtter deres internationale arbejde.

Figur 16: Er kommunens fokus på internationalisering understøttet af:

De hyppigste tiltag, der følger det kommunale indsatsområder, er *målsætninger og indsatsområder* (56 %), *netværk* (39 %), *at være nævnt i kommunens kvalitetsrapport* (37 %) og *konsulentbistand* (35 %).

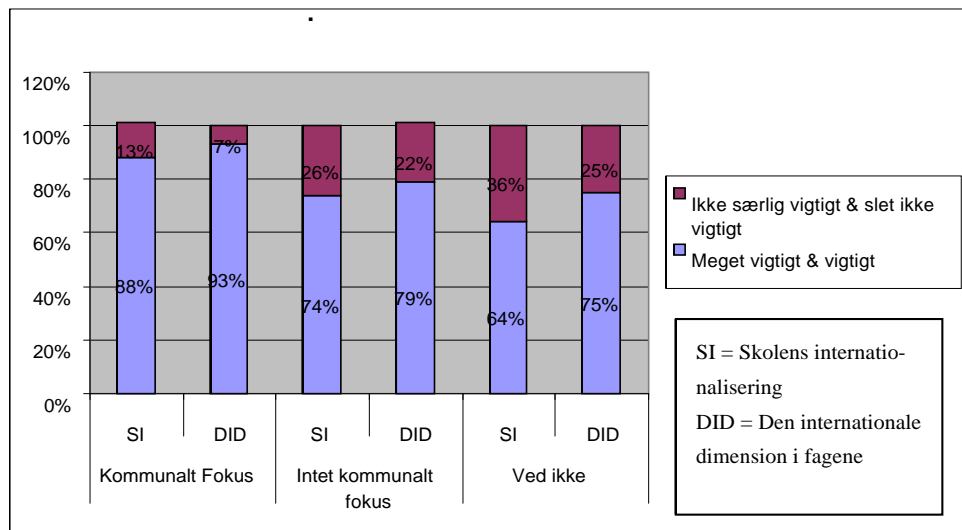
Kursusforløb og temadage forekommer for 29 % af de skoler, der ligger i kommuner med fokus på området.

Kommunale støtteordninger i form af finansielle puljer og tilskud til internationale aktiviteter er kun tilgængelige for 22 % af skolerne.

7.4. Vigtigheden af internationalisering og den internationale dimension

Skoleledere, i kommuner med fokus på skolens internationalisering er mere tilbøjelige til at se det som 'meget vigtigt' eller 'vigtigt' at arbejde med både skolens internationalisering og den internationale dimension end dem, der ikke har kommunalt fokus. Det fremgår af figur 17.

Figur 17. Vigtigheden af arbejdet med skolens internationalisering og den internationale dimension fordelt efter kommunalt fokus på skolens internationalisering

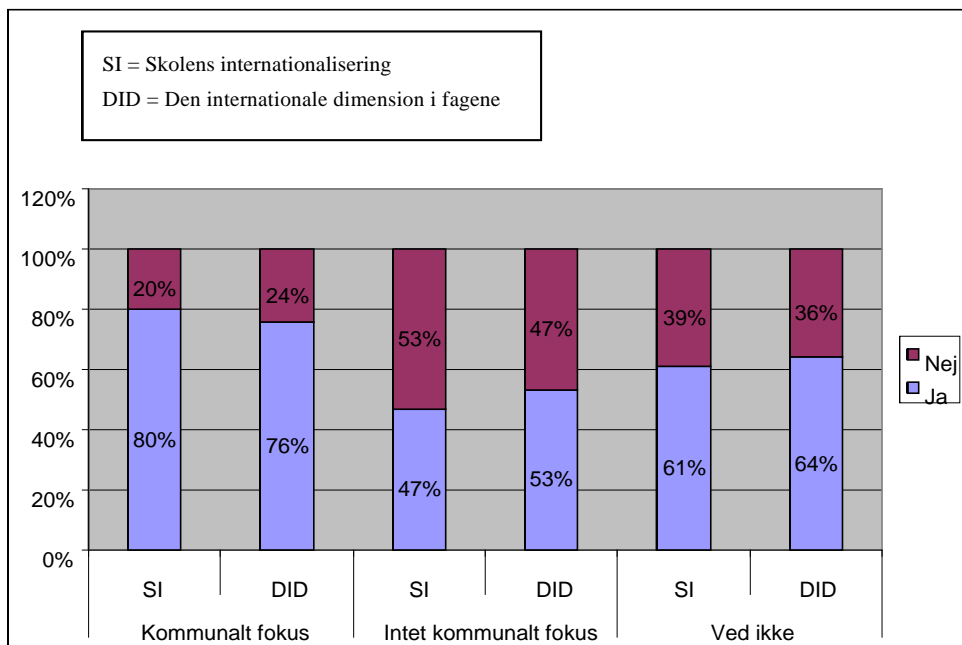
88 % af skoler, der ligger i kommuner med fokus på området, anser det for 'meget vigtigt og 'vigtigt' at arbejde med skolens internationalisering. For skoler i kommuner uden fokus, er det tilsvarende tal 74 % og for skoler, der ikke kender kommunens politik på området, er andelen 64 %.

For den internationale dimensions vedkommende anser 93 % af skolelederne det for 'meget vigtigt' eller 'vigtigt'. For skoler i kommuner uden fokus på skolens internationalisering, er det tilsvarende tal 79 %, og for skoler uden kendskab til kommunens politik er andelen 75 %.

7.5. Kommunens betydning for skolernes indsats

Som det fremgår af forrige afsnit har kommunens engagement betydning for skolernes aktiviteter og indstilling til internationalisering. Undersøgelsen viser endvidere, at skolerne har markant flere planer, hvis de befinder sig i en kommune med fokus på internationalisering, end hvis det modsatte er tilfældet.

Figur 18: Skolens planer om at arbejde med internationalisering (SI) og den internationale dimension (DID) fordelt efter kommunalt fokus på området

80 % af de skoler, der ligger i en kommune med fokus på området, har også planer for internationalisering. De tilsvarende tal for skoler i kommuner uden fokus og dem, der ikke kender kommunens politik, er markant lavere, nemlig henholdsvis 47 % og 61 %.

Det samme gør sig gældende for den internationale dimension. 76 % af skolerne i kommuner med fokus på dette område har planer i 2010 / 2011. For skoler uden kommunalt fokus på internationalisering er det væsentligt lavere (53 %), og for de skoler, der ikke kender kommunens politik, er det 64 %.

Et kommunalt fokus er dermed en stærk drivkraft for såvel skolens internationalisering som for den internationale dimension. Det gælder både opfattelsen af vigtigheden af at arbejde med det og udviklingen af planer på området.

7.6. Manglende kommunalt fokus overfører manglende viden om kommunens fokus

Ser man på skoler i kommuner uden kommunalt fokus, og skoler, der ikke ved om kommunen har fokus på skolens internationalisering, så er der flere i gruppen uden kendskab til kommunens indsats, der faktisk har planer

for både arbejdet med skolens internationalisering og den internationale dimension i 2010 / 2011.

Det tyder på, at skoler med mindre fokus på kommunens skoleforvaltning, oftere arbejder mere autonomt, end skoler, der følger forvaltningen tættere. En kommunes manglende fokus på internationalisering kan derfor være en hæmsko for – eller legitimering af – at skolen ikke arbejder med området.

Sammenfatning

Den første kvantitative undersøgelse af danske skolers internationalisering er nu gennemført, og det er tid at gøre status. Er glasset så halvt tomt eller halvt fuldt? Det afhænger som bekendt af beskuerens synsvinkel og forventninger, og på samme måde kan det siges at forholde sig med internationalisering. For når regnestykket skal gøres op, kan der både fremdrages plusser og minusser.

Halvfuldt

70 % af danske skoler har arbejdet med internationalisering eller den internationale dimension under én eller anden form. 80 % af skolelederne mener, at internationalisering er vigtig, og de vægter det højt, at eleverne opnår forståelse for andre kulturer, omend de tillægger det mindre betydning, at skolen forbereder eleverne til et internationalt uddannelses- og arbejdsmarked.

- eller halvtomt

40 % af alle skoler har hverken en plan for internationalisering, en international koordinator eller ressourcer sat af til formålet. En fjerdedel af alle skoler har aldrig arbejdet med internationalisering og den internationale dimension - og de har heller ikke planer om at gøre det. Knap 2/3 har siden 2008 ikke deltaget i en international elevudveksling eller et internationalt projektsamarbejde. Og det til trods for regeringens ambition om, at hver elev skal deltage i mindst ét internationalt projekt i løbet af deres skoletid.

Den fremmedsproglige fødekæde er brudt

Undersøgelsen viser også, at der ikke er lederfokus på at opretholde undervisningen i andre fremmedsprog end engelsk. Det kan konstateres, at 57 % af alle skoler ikke gør en særlig indsats på området. Meget få koordinerer udbuddet af sprogfag med andre skoler, ungdomsskoler endsige de lokale gymnasier. Den fremmedsproglige fødekæde til de gymnasiale og videregående uddannelser er tilsyneladende brudt⁴.

Skolelederne efterlyser hjælp

Skolelederne opfatter gennemgående sig selv og bestyrelsen som den vigtigste forudsætning for en effektiv internationalisering. Når det er sagt, er kun 17 % af lederne helt enige i, at lærerne har de fornødne kompetencer til at varetage undervisningen i den internationale dimension i fagene, og flertallet efterspørger efteruddannelses tilbud til lærerne. Der er også behov for penge. 83 % af skolelederne angiver manglende økonomiske ressourcer som en hindring for internationalisering.

⁴ En rapport udarbejdet af Institut for Sprog, Litteratur og Kultur ved Aarhus Universitet i 2008, viser at 11% af alle elever afslutter folkeskolen alene med det obligatoriske fremmedsprog engelsk.

Kommunerne gør en forskel

Det fremgår af undersøgelsen, at skoler med kommunal støtte har markant større tilbøjelighed til at prioritere den internationale dimension end andre skoler. Men der er store forskelle på opbakningen rundt omkring i landet. Kun hver femte danske skole har således kommunal støtte til det internationale arbejde, og det er ifølge 80 % af skolelederne af afgørende betydning - også selvom den i de fleste tilfælde består af relativt omkostningslette tiltag, som eksempelvis målsætninger.

Tallene viser endda, at det kan virke modproduktivt for skolernes internationalisering, hvis kommunen ikke fokuserer på feltet. I hvert fald for de folkeskoler, der følger deres skoleforvaltning tæt.

Konklusionen må derfor blive, at det fortsat er en udfordring for skolerne, kommunerne, Undervisningsministeriet og alle andre interessenter at sikre, at danske skoleelever får en international dimension i undervisningen og mulighed for at deltage i et internationalt projekt, således som det er forudsat i regeringens globaliseringsstrategi.

Appendiks

Metode

Ud af skolestyrelsens liste over 2253 grundskoler har 2194 modtaget et spørgeskema. De resterende 59 har ikke modtaget spørgeskemaet, enten fordi der var fejl i kartotekslisten eller, for 15 skolers vedkommende, fordi deres mailprogram var sat op på en måde, så de ikke kunne åbne spørgeskemaet.

Ud af de 2194 invitationer har 1107 skoleledere besvaret spørgeskemaet helt eller delvist, hvilket svarer til 50 %.

Bortfaldsanalyse

For at kontrollere om bortfaldet har statistisk signifikans, er der foretaget en analyse på baggrund af skolernes geografiske placering med udgangspunkt i deres postnumre. Bortfaldsanalysen indikerer, at de besvarende skoler er repræsentative for alle danske skoler.

Styrelsen for International
Uddannelse

Side 28/33

Tabel 1: Bortfald sorteret på postnumre

Postnummer	Hele populationen		Manglende besvarelser	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.
0999 – 1999	24	1	13	1
2000 – 2999	298	13	154	14
3000 – 3999	122	5	61	5
4000 – 4999	326	14	166	15
5000 – 5999	240	11	105	9
6000 – 6999	350	16	166	15
7000 – 7999	296	13	148	13
8000 – 8999	331	15	169	15
9000 – 9999	257	11	126	11
Ugyldige invitationer	9	0	9	1
I alt	2253	99	1117	99

Som det fremgår af ovenstående tabel, er den procentvise fordeling mellem hele populationen og bortfaldet meget tæt. Den største afvigelse findes inden for kategorien 5000 – 5999 med 2 % færre besvarelser end forventet.

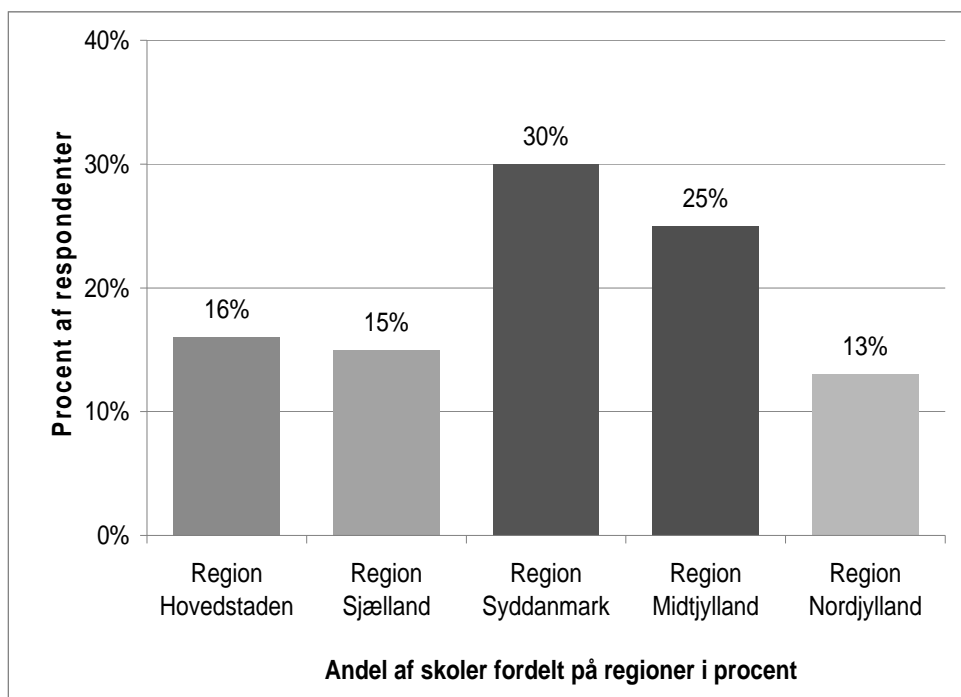
Optimalt ville også fordelingen på skoletype og skolestørrelse skulle inddrages i bortfaldsanalysen. Men disse oplysninger kan ikke udledes af skolestyrelsens kartoteksliste, og er derfor ikke mulige at undersøge. Antages det, at skoletype og skolestørrelse varierer i forhold til skolens geografiske beliggenhed, er den geografiske spredning af skolerne også den vigtigste indikation for besvarelsernes repræsentativitet.

Grundskolen i tal

Den typiske grundskole, der optræder i rapporten, er en folkeskole på mellem 200 og 499 elever med mindre end 10 % tosprogede elever i et landdistrikt i Region Syddanmark.

Geografi

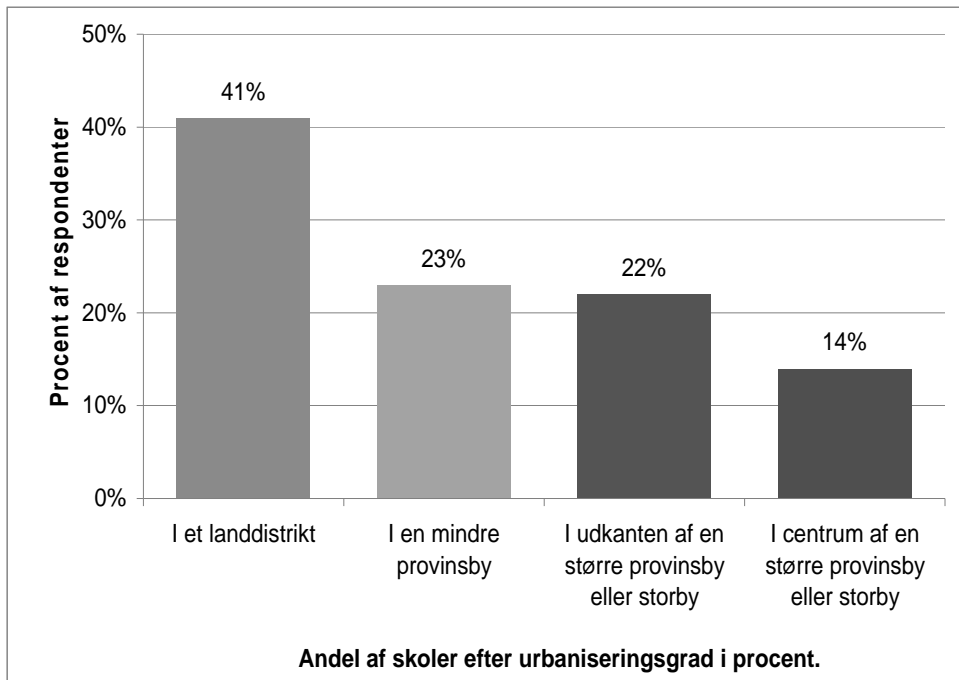
I undersøgelsen har vi benyttet regionerne til at opdele skolerne geografisk. Skolerne fordeler sig på følgende måde henover regionerne:

Lidt over halvdelen af skolerne (55 %) ligger i region Syddanmark og Midtjylland, mens de resterende tre regioners andele er nogenlunde lige store (13 – 16 %).

Urbaniseringsgrad

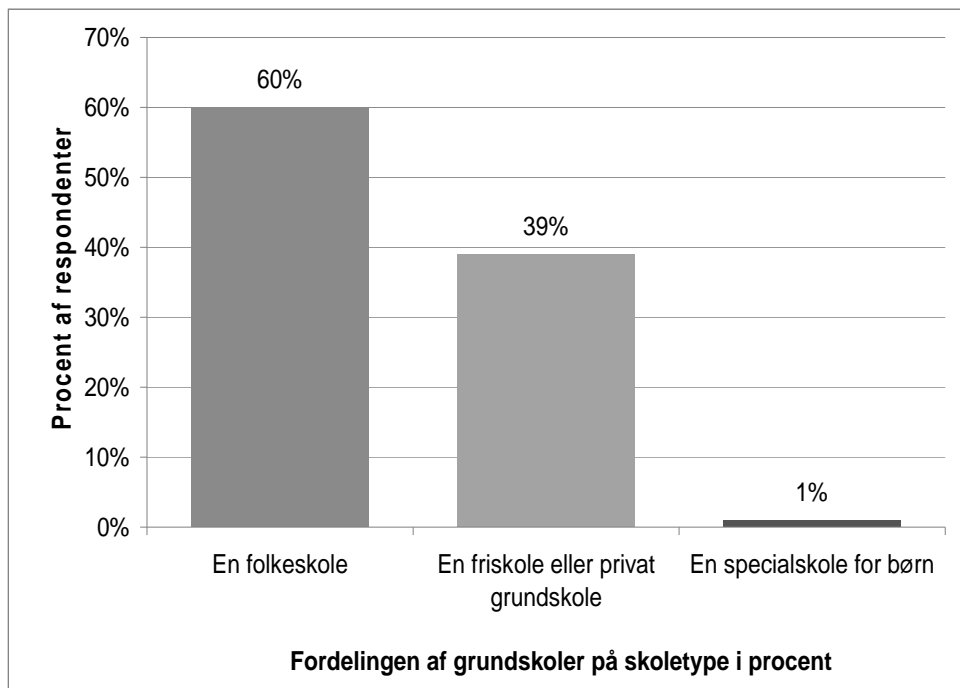
Når skolerne selv angiver, hvilken type lokalsamfund de ligger i, fordeler de sig som følger:

64 % af skolerne ligger i et landdistrikt eller i en mindre provinsby.

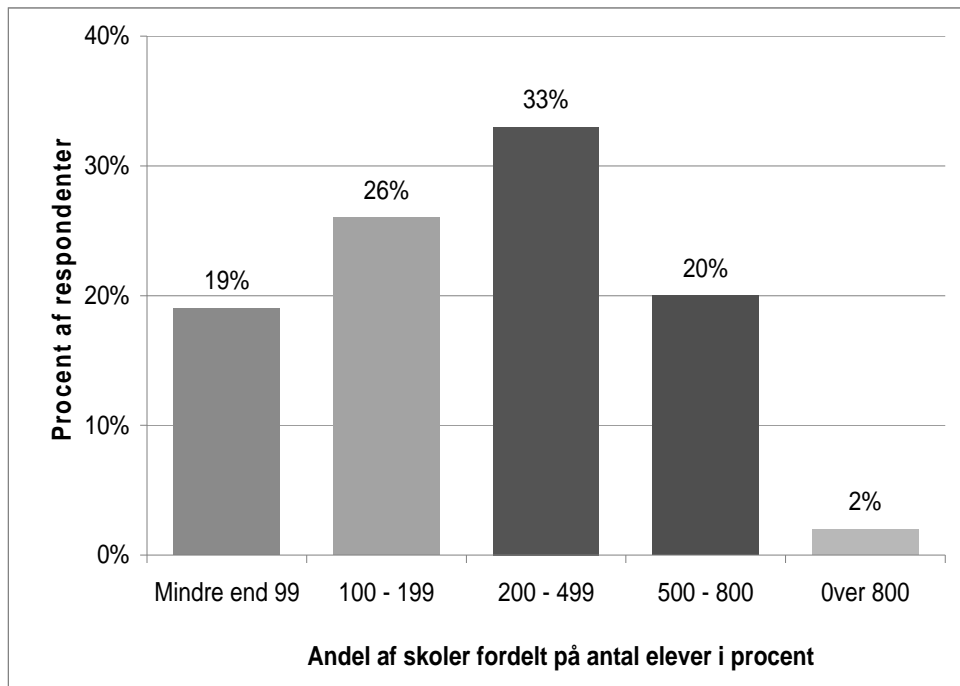
Skoletype og skolestørrelse

Grundskolen består af fem skoletyper: folkeskoler, privatskoler, friskoler, efterskoler samt specialskoler. I undersøgelsen er efterskoler indeholdt i kategorien 'privat- og friskoler'. Resultaterne forholder sig ikke til specialskolerne, der blot udgør 1 pct. af materialet.

Den mest almindelige skoletype i grundskolen er folkeskolen (60 %). Fri-, privat og efterskoler følger med 39 % og endelig er der 1 % specialskoler.

Skolestørrelse på baggrund af antal elever

Af figuren kan man se, at den hyppigst forekommende skoletype er skoler med mellem 200 – 499 elever, fulgt af skoler med mellem 100 og 199 elever. Kun omkring hver femte skole (22 %) har mere end 500 elever.

I rapporten refereres til skoler med op til 99 elever som små skoler, 100 – 199 elever som mindre skoler, 200 – 499 elever som mellemstore skoler og 500 – 800 elever som større skoler. Endelig betegnes skoler med over 800 elever som store skoler.

Andelen af tosprogede elever

Langt de fleste grundskoler har mindre end 10 % tosprogede elever (77 %), og kun 10 % af skolerne har mere end 20 % tosprogede.

Andelen af tosprogede elever i grundskolen (antal og pct.)

0 – 10	728	77 %
11 – 20	114	12 %
21 – 30	28	3 %
31 – 40	23	2 %
41 – 50	11	1 %
51 – 60	4	0 %
61 – 70	7	1 %
71 – 80	6	1 %
81 – 90	4	0 %
91 – 100	18	2 %
Svar i alt	943	99 %

Styrelsen for International
Uddannelse

Side 33/33